

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΤΑΡΩΝ ΜΕΛΕΤΙΟΣ (1880-1967)

Ο μακαριστός Μητροπολίτης Πατάρων κυρός Μελέτιος (Χρηστίδης) υπήρξε μία από τις σημαντικότερες προσωπικότητες στην νεώτερη ιστορία της Έκκλησίας μας. Διήνυσε ιστορική πορεία και κατέλιπε ανεξίτηλα τά ίχνη της ολοτελούς αφοσίωσης στην ιερά διακονία. Ανέλαβε τά καθήκοντά του τίν τόσο κρίσιμη εκείνη εποχή πού εἶχαν ἀρχίσει οἱ διωγμοί τῶν χριστιανῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐκεῖνος, ἀπτόπτος συνέχισε τό ποιμαντικό καί ἐκπαιδευτικό του ἔργο. Ὑπέμεινε τίς κακουχίες τῆς προσφυγίας ἀπό κοινοῦ μέ τούς ἐκδιωχθέντες συμπατριῶτες του. ἤλθε στήν Ἑλλάδα κατά τίν ἀνταλλαγί τῶν πληθυσμῶν, τό 1924, καί ἐγκαταστάθηκε ἐκτοτε ἐδῶ, στή Νέα Ἰωνία, ὅπου διηκόνησε τίν Ἐκκλησία μέχρι τίν κοίμησίν του τό 1967, στηρίζοντας ὅσο κανεῖς ἄλλος τόν προσφυγικό κόσμο.

Παραμένει στήν μνήμη τῆς Ἐκκλησίας ὡς μία πάνσεπτος μορφή, ἀφοσιωμένη στόν Θεό, τόν λαό, τίν Πολιτεία καί τίν πατρίδα μας. Πολλά ἔχουν γραφεῖ γιά τίν προσωπικότητά του καί τό ἔργο του. Ἡ σχεδόν βιβλική, πατερική μορφή του προσωποποιεῖ τίν προσφορά καί τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Τό ὄνομά του ἔγινε συνώνυμο τῆς ἰδίας τῆς ἱστορίας καί τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ μέ τίς ἀλησμόνητες πατρίδες τοῦ οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ, τίν γῆ τῆς Ἰωνίας καί τῆς Πισιδίας. Συγκεφαλαίωνει τίν ἔξοδο τῶν Μικρασιατῶν Ἑλλήνων προσφύγων, κατά τίν ὁποία ὡς ἄλλος Μωυσῆς στήριξε καί ὀδήγησε τόν λαό τοῦ Θεοῦ σέ μία νέα πατρίδα. Ἐκκλησία καί Πολιτεία τόν τίμησαν ἐν ζωῇ καί διαρκῶς ἀνατρέχουν στό φωτεινό παράδειγμα ἑνός σπουδαίου ἀγίου Ἀρχιερέως, ὁ ὁποῖος κόσμησε τίν Ὁρθοδοξία καί τίν Μητρόπολή μας, ἐδῶ ὅπου αἰσθανόμαστε πάντοτε ἐγγύτερη καί ἰσχυρότερη τίν χάρι τῆς νοητῆς παρουσίας του.

Ἡ πόλη τῆς Νέας Ἰωνίας, πρῖν ἀποτελέσει ἰδιαίτερη Μητρόπολη, μαζί μέ τίν Νέα Φιλαδέλφεια, τό Ἡράκλειο καί τίν Χαλκηδόνα, εὐτύχησε νά ἀπολαύσει τούς καρπούς τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης του. Περιεβλήθη τόν σεβασμό καί τίν ἀγάπη λαοῦ καί κλήρου, ἀφοῦ διήνυσε μακρά ἐκκλησιαστική πορεία,

πέραν τῆς ἑξηκονταετίας, μέ ἱστορική, πρωταγωνιστική συμβολή στήν νεώτερη ἐκκλησιαστική ἱστορία. Ὑπῆρξε ἡ ψυχὴ τοῦ ἰωνιώτικου λαοῦ – ἕνας ἀγωνιστής ἐπίσκοπος πού ἀντιπροσωπεύει τίς ἱερές ἀξίες πού κουβαλοῦμε ὡς λαός. Ὑπῆρξε μεταξύ τῶν τραγικῶν θυμάτων τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς, πάντοτε στό πλευρό τῶν συμπατριωτῶν του, καί ἀφιέρωσε ὀλόκληρη ζωὴ γιά νά ἐνισχύσει καί νά ἐνθαρρύνει τίς συντετριμμένες καρδιές ὡς ταπεινός καί ἀθόρυβος λειτουργός τῆς Ἀγάπης, ἐνῶ εἶχε τί δυνατότητα νά ἐγκαταλείψει τό ποίμνιό του, νά προαχθεῖ σέ μητροπολίτη ἄλλης ἐπαρχίας καί νά ἀκτινοβολήσει γενικότερα. Ἀντιπροσωπεύει τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὄχι στήν λαμπρότητά του, ἀλλὰ στό μεγαλεῖο τῆς ταπεινοφροσύνης του. Ἀντιπροσωπεύει τὴν δύναμη τῆς Ἐκκλησίας πού κύπτει πρὸς τίς μορφές τῶν ταπεινῶν. Τούς ἱεράρχες πού κρατοῦν τόν Σταυρό ὀλοκλήρου τοῦ ποιμνίου καί τόν κρατοῦν δυνατὰ στοὺς ὤμους τους, χωρὶς νά σταματοῦν νά μεταφέρουν στήν πράξη τό μήνυμα, τίς ἀξίες καί τὴν μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀξίζει νά ἐπαναφέρουμε στὸν νοῦ μας τὴν ζωὴ καί τὴν δράση τοῦ αἰοδίμου μητροπολίτου. Τό ὑψηλό του ἦθος, ὁ ἀκαταπόνητος ζῆλος, ἡ ἀνεπιτίδευτη ἀφιέρωσή του στίς πατρῶες καί ἱερές ρίζες τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ λιτός καί ἀποστολικός του βίος, ἦταν μερικὲς μόνο ἀπὸ τίς ἀρετές τοῦ ἐκλιπόντος ἱεράρχου, ἀλλὰ καί ὁ πυρήνας τῶν ἀξιῶν πού μᾶς κληροδότησε, ὁ ζωντανός πυρήνας τοῦ κόσμου ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔζησε, ἔδρασε, δίδαξε, προσέφερε καί ἐκοιμήθη, δίνοντας ὀλοκληρωτικά τὴν καρδιά του στὸν λαό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο τόσο ἀγαπήθηκε καί τιμήθηκε.

Τό μήνυμα τοῦ αἰμνίστου ἱεράρχου ἦταν τό ἑξῆς: ὅτι οἱ δοκιμασίες, τὰ πάθη, οἱ τραγικὲς συνέπειες τῆς καταστροφῆς ὑφίστανται μὲν, ἀλλὰ ἀναφέρονται στό χθές. Ὅταν ζωὴ προέρχεται ἐκ τοῦ τάφου καί χαρὰ ἀνατέλλει ἀπὸ τὸν κλαυθμό καί ἐλπίδα ἀναδύεται ἀπὸ τὴν ἀπόγνωση, τότε «*θάνατος οὐκέτι κυριεύει*». Τό «*σήμερα*» εἶναι ἄνοδος, ζωὴ καί Ἀνάστασις.

Δύο ἑκατομμύρια Μικρασιατῶν Ἑλλήνων διαγράφηκαν ἀπὸ τοὺς χάρτες τῆς τουρκικῆς ἐπικράτειας. Ὡστόσο, τό ἔθνος μας βρῆκε τί δύναμη νά μὴ συνθλιβεῖ ἀπὸ τὴν μικρασιατικὴ καταστροφή καί οἱ πρόσφυγες, πού ὑποχρεώθηκαν νά ἐγκαταλείψουν πανάρχαιες πατρογονικὲς ἐστίες, ἀναδείχθηκαν σέ παραγωγικὰ στοιχεῖα τῆς ἑλλαδικῆς κοινωνίας, ἀναζωογονῶντας τὴν οικονομικὴ καί πολιτιστικὴ ζωὴ. Ἀνάμεσά τους, ὁ φωτισμένος ἱεράρχης Χρῦσανθος Τραπεζοῦντος, ὁ ὁποῖος ἐν συνεχείᾳ ἀνεδείχθη Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν. Ὁ ποιητής μας Γεώργιος Σεφέρης, γεννημένος στὰ Βουρλά τῆς Σμύρνης, καί ὁ διαπρεπὴς πνευματικὸς πατήρ Μελέτιος Πατάρων ἐκ Σπάρτης τῆς Πισιδίας.

Τό σεβαστό του πρόσωπο, μέ τίν πολυετή δράση, ἐγκωμάσθηκε καί ἐπαινεθήκε ἀπό τίν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, τά ἄλλα Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα, Προκαθημένους Ἐκκλησιῶν, ἱεράρχες, τά πνευματικά του τέκνα στόν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου, καθῶς καί ἀπό ἄλλους διακεκριμένους ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κόσμου, τῶν γραμμιάτων καί τῶν πολιτικῶν Ἀρχῶν. Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, μέ τίν συμπλήρωση 50 ἐτῶν ἀρχιερωσύνης τοῦ ἱεράρχη, τό 1961, γιά νά τόν τιμήσει, ἀνύψωσε τίν Ἐπισκοπή Πατάρων σέ Μητρόπολη καί τόν Ἐπίσκοπο Μελέτιο σέ Μητροπολίτη Πατάρων. Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, τίν 25^η Μαρτίου 1963, σέ μία συγκληπτική τελετή, βράβευσε τόν ἱεράρχη καί στό πρόσωπό του τούς ἀφανεῖς ἥρωες τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Βεβαίως, οἱ τιμές πού ἀπονεμήθηκαν στόν ἀοίδιμο Γέροντα δέν εἶχαν νά προσθέσουν στόν ἴδιο τίποτα πού δέν εἶχε ἤδη βαθιά μέσα του καί ἀκτινοβολοῦσε στους γύρω του. Πολλά ὅμως ἔχουν νά διδάξουν ὅλους τούς ἄλλους, καί ἰδιαίτερα ἐμᾶς τούς νεώτερους, πού πρέπει νά παραδειγματιζόμαστε ἀπό βίους τόσο πλούσιους σέ διδάγματα. Ὁ μέγας αὐτός ἀνὴρ τῆς Ἐκκλησίας ἀντιμετώπισε καρτερικῶς διωγμούς καί ἐξορίες. Ἀξιώθηκε ἀπό τόν Θεό νά γεράσει ἐντός τῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας, τίν ὁποία καί ἀπό παιδικῆς ἡλικίας ὑπηρετήσε ἐν Κυρίῳ. Τά διδάγματα ἀπό τόν βίο του γίνονται γιά ἐμᾶς ἀκόμη πλουσιότερα, διότι ἐκπροσωπεῖ καί ὑπενθυμίζει τίν ἐκκλησιαστική, τίν ἐκπαιδευτική καί τίν ἐν γένει κοινοτική ζωή τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Χρειαζεται νά ἐμβαθύνουμε μέ σοβαρότητα στήν ἱστορία ἐκείνης τῆς πολὺ κρίσιμης περιόδου γιά τίν νεώτερη Ἑλλάδα. Χρειαζεται νά ἐνισχύουμε διαρκῶς τούς δεσμούς μας μέ τίν ἱστορική μνήμη. Εὐχομαι ὅλοι νά κλείσουμε μέσα μας πάντοτε ζωντανή τή σεπτή μορφή τοῦ ἀεμνήστου ἀγίου Γέροντος, νά διατηρήσουμε ὅλοι τίν ἀγαθή του ἀνάμνηση καί νά προσπαθήσουμε νά βαδίσουμε στά ἴχνη του, νά μιμηθοῦμε τό παράδειγμα τῆς ἀρετῆς καί τῆς εὐσεβείας πού μᾶς ἀφησε, ἐφαρμόζοντας τίν εὐαγγελική προτροπή τοῦ Ἀποστόλου «*Μνημονεύετε τῶν ἠγουμένων ἡμῶν, οἳ τινες ἐλάλησαν ὑμῖν τόν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμείσθε τὴν πίστιν*»¹, δηλαδή «*Νά ἐνθυμεῖσθε τούς πνευματικούς ἡγήτορες πού σᾶς κήρυξαν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, κι ἐξετάζοντας τίν πορεία τῆς ζωῆς τους, νά μιμείσθε τίν πίστιν τους*».

Πρότυπο ἀρετῆς, ὑπόδειγμα ἀγῶνων καί μόχθων ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξε ὁ ἀεμνήστος Μελέτιος. Γεννήθηκε ἐκεῖ στήν πέραν τοῦ Αἰγαίου Ἑλλάδα.

¹ Ἐβρ. 13, 7.

Ὁ ἅγιος Πατάρων εἶδε τὸ φῶς τὸ 1880 στὴν Μικρασιατικὴ Ἑλλάδα, στὴν Σπάρτη τῆς Πισιδίας, μέ τούς μαγευτικούς ροδῶνες τῆς καί τούς ὄπωροφόρους κήπους. Ἀπὸ μικρὸ παιδί ὁ ἀείμνηστος ἱεράρχης φαινόταν ὅτι εἶχε κλίση πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸ στάδιο. Ὑπῆρξε ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης. Διάκονος καί πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη ἀπὸ τὸν μητροπολίτη Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου Ἱερώνυμο Γοργία, πού ἀργότερα διετέλεσε μητροπολίτης Χίου ἐπὶ 25 ἔτη. Ὁ ἱεράρχης ἐκεῖνος, ἐκτιμῶντας τὸ ἦθος, τὴν πνευματικότητα καί τὴν ἐργατικότητα τοῦ Μελετίου, γρήγορα τὸν προβίβασε σὲ ἀρχιμανδρίτη τῆς Μητροπόλεως Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου, τῶν δύο αὐτῶν ἑλληνικῶν πόλεων πού μέ τὴν συνθήκη τῶν Σεβρῶν εὐτύχησαν νὰ χαροῦν, ἔστω καί γιὰ βραχὺ χρονικὸ διάστημα, τὸ ὄνειρο τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τὴν ἑλληνικὴ σημαία. Ἡ γενέτειρα τοῦ σεπτοῦ μητροπολίτη θά τὸν καλέσει ἀργότερα καί θά τοῦ ἀναθέσει τὴν διεύθυνση τῶν σχολῶν τῆς. Τὸ 1910 ἐκλέγεται καί χειροτονεῖται βοηθὸς ἐπίσκοπος τῆς Μητροπόλεως Πισιδίας μέ τὸν τίτλο τοῦ ἐπισκόπου Πατάρων. Ἐργάσθηκε μέσα σὲ ἀπερίγραπτες δυσκολίες καί κινδύνους. Ἡ δράση του εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ καταδικασθῆι σὲ θάνατο δι' ἀπαγχονισμοῦ, ἀλλὰ τελικὰ ἡ ποινὴ του μετατράπηκε σὲ ἔξορία. Τὸ 1919 στέλνεται ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου στὴν Ἀττάλεια, τὴν ὁποία εἶχαν καταλάβει τὰ ἰταλικά στρατεύματα. Συλλαμβάνεται ὁμως ἀπὸ τούς Τούρκους, φυλακίζεται καί κατόπιν ἐξορίζεται στὴν Μαλάτεια τῆς Ἀνατολίας. Ἐξαναγκάζεται νὰ πραγματοποιήσει περὶ ὅλη αὐτὴ τὴν τεράστια διαδρομὴ ἕως τὸν ποταμὸ Εὐφράτη. Τὸ 1921 ἀνακαλεῖται ἀπὸ τὴν ἔξορία καί ὀδηγεῖται στὴν Καισάρεια, μαζί μέ τούς Μητροπολίτες Ἰκονίου καί Σεβαστείας. Ὡσπου ἔφθασε ὁ Αὐγούστος τοῦ 1922 μέ τὰ τραγικὰ ἐπακόλουθα γιὰ τὸν Ἑλληνισμό τῆς Ἀνατολῆς. Ἀπὸ τίς πόλεις καί τὰ χωριά τῆς Ἀνατολίας, χεῖμαρρος τὰ καραβάνια τῶν προσφύγων κατευθύνονται πρὸς τὴν Σμύρνη, ἐλπίζοντας ὅτι ἐκεῖ θά βροῦν τὴν σωτηρία. Ἀκολουθεῖ ἡ ἐξόντωση καί ἡ σφαγὴ. Ἀπὸ τούς 460 ἱερωμένους τῆς ἐπαρχίας Σμύρνης, οἱ 347 βρῖσκουν μαρτυρικὸ τέλος. Τὸ μαρτύριο τοῦ μικρασιατικοῦ κλήρου σηματοδότησαν οἱ θυσιές καί τὸ τίμιο αἷμα τοῦ Χρυσοστόμου Σμύρνης, τοῦ Γρηγορίου Κυδωνιῶν, τοῦ Ἀμβροσίου Μοσχονισίων, τοῦ Προκοπίου Ἰκονίου καί τοῦ Εὐθυμίου Ζήλων, οἱ ὅποιοι συναριθμήθηκαν στὴν χορεία τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, καθὼς καί πλήθους ἄλλων κληρικῶν καί λαϊκῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα θά περνοῦν ἀπὸ γενιά σὲ γενιά ὡς ἀχραντὴ ὑποθήκη τῆς Χριστιανοσύνης καί τοῦ Γένους.

Ἀκολουθεῖ ἡ ἔξοδος τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τὴν γῆ πού κρατοῦσε στά σπλάχνα τῆς τῆς ἁγιασμένα ὀστᾶ τῶν προγόνων τους. Θλιβερές λιτανεῖες, πού ἔσυραν τὰ ράκη τῆς ψυχῆς τους διὰ πυρός, μαχαίρας καί σιδή-

ρου – πένθημα ναυάγια πού τελικά ἀκούμπησαν στίς ἀκτές τῆς μητέρας Πατρίδας. Μετά ἀπό ἀπερίγραπτες στερήσεις καί κινδύνους, τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1924 ἔφθασε πρόσφυγας στήν Ἑλλάδα καί ἐγκαταστάθηκε στόν προσφυγικό οἰκισμό Ποδαράδες, τίν μετέπειτα Νέα Ἴωνία, ὅπου εἶχαν ἐγκατασταθεῖ οἱ περισσότεροι ἀπό τούς συμπατριῶτες του. Παρότι τοῦ προσφέρεται ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μητροπολιτική ἔδρα στήν ἐπαρχία, δέν τήν ἀποδέχεται. Ἡ ἐπιθυμία του ἦταν νά παραμείνει ἐδῶ, μαζί μέ τούς ἐκριζωμένους συμπατριῶτες του.

Ὁ ἅγιος Πατάρων ἐκτελεῖ τά νέα του καθήκοντα τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ἐπιτρόπου μέ ἀφοσίωση καί ἀγάπη. Ἡ ἐκκλησιαστική του πορεία στήν ἐλεύθερη πατρίδα θά εἶναι ἐξίσου λαμπρή καί γόνιμη. Μέχρι τό 1967, πού ὁ Κύριος τόν κάλεσε κοντά Του, ἐργάσθηκε ἄοκνα γιά τήν ἀνακούφιση τοῦ πονεμένου ποιμνίου του. Ὑπῆρξε βαθύς γνώστης τῆς ἱερατικῆς του ἀποστολῆς, πού τοῦ ἔγινε βαθύ βίωμα ἀπό τήν ἀρχή τῆς ἱερωσύνης του. Εἶχε πάντοτε γνώμονα στήν ζωή του τό χρέος πρὸς τήν ἀγάπη ἐκείνη, πού μόνο προσφέρει, χωρίς νά περιμένει ἀντάλλαγμα καί ἀνταπόδοση. Οἱ Μικρασιάτες πρόσφυγες βρῖσκουν τήν ἀγάπη ἀκέραιη κοντά του – τήν ἀγάπη πού ἐνισχύει τόν ἐνδεῆ, ἀνακουφίζει τόν πάσχοντα, περιθάλλει τόν ἀπροστάτευτο, ἀνυψώνει τόν συντετριμμένο, μερμινᾶ γιά τούς κοπιῶντες καί τούς πεφορτισμένους καί, γενικά, γίνεται ὁ προστάτης ἄγγελος τῶν ταπεινῶν.

Πρώτιστος πόθος του ἦταν νά ἀποκτήσουν οἱ Μικρασιάτες Ἕλληνες νέες ἐστίες, νέους ἱερούς ναούς. Ὅλοι τους βρῖσκουν στόν ἀοίδιμο ἱεράρχη τόν ἐνθερμο παραστάτη. Κάθε πνοή του γίνεται πνοή ἀναδημιουργίας καί ἀναστάσεως. Ἡ δημιουργική του ἐθνική καί κοινωνική δράση συνεχίζεται. Μέ τήν κήρυξη τοῦ ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου τίθεται ἐπικεφαλῆς τῆς κοινωφελοῦς διακονίας. Πρωτοστατεῖ στήν περισυλλογή εἰδῶν γιά τούς φαντάρους τοῦ μετώπου, μερμινᾶ γιά τίς οἰκογένειές τους, παραμυθεῖ, ἐμφυσᾶ θάρρος καί καρτερία, στερεώνει τίς καρδιές. Ἰδρυσε σχολεῖο γιά τά ἐργαζόμενα παιδιά, στήν πείνα τῆς Κατοχῆς λειτούργησε συσσίτια πού διένεμιαν καθημερινά 15.000 μερίδες φαγητοῦ καί τόσα ἄλλα.

Τό 1941 τοῦ ἐζητήθη ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο νά σπεύσει στήν Ἀλεξανδρούπολη, διότι δέν ὑπῆρχε ἐπιχώριος μητροπολίτης, ὥστε μέ τήν παρουσία του νά συγκρατήσει τόν λαό, πού ὑπό τήν ἐπαπειλούμενη εἰσβολή τῶν κατοχικῶν δυνάμεων ἐγκατέλειπε μαζικά τήν περιοχί. Μέσα σ' ἓνα μῆνα ἐγκατέλειψαν τήν πόλη ὅλες οἱ Ἀρχές καί ἔμεινε σχεδόν μόνος νά φροντίζει μέ ἐλάχιστους συμπαραστάτες τούς ἐναπομεινάντες κατοίκους καί τίς περιουσίες τους. Τήν

πόλη κατέλαβαν οί Γερμανοί, αλλά τούς διαδέχθηκαν άμέσως οί Βούλγαροι. Άξίωσαν από αυτόν νά φύγει πάραυτα από τήν πόλη γιά νά έλθει Βούλγαρος μιτροπολίτης. Έκείνος άρνήθηκε και τότε τόν συνέλαβαν και τόν απέστειλαν βιαώς στην Θεσσαλονίκη. Από εκεί, μετά από πολλές περιπέτειες, επέστρεψε στην Άθήνα. Έπανερχεται στην Νέα Ίωνία, όπου έξακολουθεί τήν εθνική και φιλανθρωπική του δράση, μέ πύρινα κηρύγματα, μέ κοινωφελή έργα και αγαθοποιές πράξεις γιά τούς κατοίκους τής μεγάλης αυτής περιφέρειας τών Άθηνών.

Μιλούμε γιά τήν φωτεινή δράση ενός άσπιλου και ύποδειγματικού εκκλησιαστικού άνδρός. Ένός κληρικού και άρχιερέως πού διαπνεόταν από λιτότητα, απλότητα, σεμνότητα και μετριοφροσύνη, μέ άφοσίωση και πίστη στις έντολές του Χριστού. Οί διωγμοί, οί τρικυμίες και καταγίδες τής ιστορίας, οί απελάσεις και οί έξορίες στην μακρόχρονη ιερατική πορεία του δέν στάθηκαν ίκανές νά φθείρουν τήν ψυχή του, τό πηγαίο ήθος, τήν θερμουργό πνοή του. Έμεινε ό λιτός άσκητής μέ άσβεστη τήν φλόγα τής άφοσίωσης στην διακονία του Ύψίστου.

Στό πρόσωπό του ή ιστορία διακρίνει μία συγχρόνως σεμνή και έπιβλητική ήρωική μορφή τής Εκκλησίας και του Έλληνισμού. Διότι υπάρχουν ήρωισμοί όλίγων στιγμών, πού περιβάλλουν μέ άμάραντο φωτοστέφανο τούς ήρωες τής πίστεως. Υπάρχουν όμως και ήρωισμοί διαρκείας, ήρωισμοί δεκαετηρίδων, σιωπηλοί και άθόρυβοι, πού διακρίνονται από πολλούς κόπους, διότι χαρακτηρίζουν ανθρώπους πού διαπνέονται από ανυπόκριτο πνεύμα αυτοθυσίας και αυτοπροσφοράς. Όπως έχει γραφεί γιά εκείνον, *«δύο λαμπρά στολίδια κοσμοῦν τήν όσία μορφή του: τό πνεύμα τής θυσίας και τό πνεύμα τής πτωχείας. Είχε πάντα τόν άληθινό ήρωισμό, ό όποιος άποτελεϊ μία διαρκή θυσία και μία έκούσια προσφορά»*.

Ό ήρωισμός του άεμνήστου ιεράρχου ήταν ήρωισμός ήμίσεος αιώνος. Σέ όλο αυτό τό διάστημα άνάλωσε όσες δυνάμεις διέθετε στον βωμό τής ευποιίας και τής αγάπης, γιά νά έχει ως μοναδική πνευματική άπολαβή τήν συγκαπητική παρουσία τών προσφύγων αδελφών του και στα πρόσωπά τους τήν άόρατη υπενθύμιση του άπολεσθέντος παραδείσου τής καθ' ήμάς Άνατολής πέραν του Αιγαίου και του Έβρου. Διατήρησε αυτόν τόν άσπιο γιά τούς πολλούς τίτλο του επισκόπου Πατάρων, ακριβώς γιά νά διασώσει τήν μνήμη τών ωραίων θρύλων τών Πατάρων τής Λυκίας – θρύλων αρχαίων, μέ τόν Απόλλωνα τόν Παταρέα, σύμβολο του φωτός και τό μαντείο του, έφάμιλλο του δελφικού, αλλά και τής πορείας του Άποστόλου τών Έθνών Παύλου, πού καθαγίασε τήν πόλη τών Πατάρων, μέ τά σεμνά και σιωπηλά μνημεία τής χριστιανικής

Λυκίας, τά όποία άκόμη μελετώνται άπό τήν έπιστήμη. Αύτά τά ζωντανά σύμβολα τής ιστορίας του Έλληνισμού και του Χριστιανισμού, πού έχουν παραμείνει ώς άκοίμητες κανδήλες τών πατρογονικών πνευματικών θησαυρών τής έθνικής μνημοσύνης, και διαλαλούν εις τούς αιώνας τήν «*εϋπρέπεια τής ώραιότητος*» του μικρασιατικού Έλληνισμού.

Έρη και άλησιμόνητη ή μνήμη του φιλόστοργου και άγωνιστού ιεράρχου. Η σκέψη μας άνατρέχει μέ συγκίνηση στην πικρή έποχή τών βασιάνων και τών θλίψεων, τών έξοντωτικών διώξεων και τών όμαδικών έκτελέσεων τών έκτοπισθέντων Έλλήνων. Μεταξύ αυτών και ό Δεσπότης τους, άκολούθησε μαζί τόν Γολγοθά τής έξορίας στά χιονισμένα βουνά τής Σεβάστειας, τίς λασπώδεις πεδιάδες τής Μαλάτειας. Όλοι τους ύστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, προοπτικακίζόμενοι, επί έβδομάδες όλόκληρες νά πεζοποροϋν υπό άθλιες συνθήκες, διανυκτερεύοντας στό ύπαιθρο. Όσοι κατόρθωσαν νά επιζήσουν, έφθασαν μέχρι τά έρείπια τής άρχαίας Μελιτηνής, τήν σημερινή Μαλάτεια (Malatya), ένδυναμούμενοι μέ τήν παρηγορία και τήν έλπίδα πού σκόρπιζε ή παρουσία του στό πλευρό τους και έπειτα, άπό κοινού διέβησαν τόν Γολγοθά τής προσφυγίας, άντλούντες και πάλι θάρρος και καρτερία άπό εκείνον. Καθ' όλη αυτή τήν Όδύσεια τής προσφυγίας, ξεχώριζε ή μορφή του Μελετίου, μία μορφή άληθινά βιβλική και πατερική, βγαλμένη άπό τίς έξορίες πού δοκίμασαν μεγάλοι Πατέρες τής Έκκλησίας. Η άγάπη στά πρόσωπα του ίδιου και όλων τών άλλων είχε τελικό προορισμό τήν φιλόξενη γη τής Νέας Ίωνίας.

Έάν ήταν παρών ανάμεσά μας, θά εξέφραζε μέ τήν ταπεινότητά του τό έρώτημα: «*Είμαι άραγε άξιος για όλα αυτά πού μου άναφέρατε; Έπραξα άραγε όλα όσα περίμενε ό κόσμος άπό έμένα, όσα περίμενα έγώ άπό τόν έαντό μου;*». Αύτά τά ταπεινά λόγια πού είπε στον ναό τών Άγίων Αναργύρων τό 1961, κατά τόν έορτασμό του ίωβηλαίου τών πενήντα χρόνων τής άρχιερωσύνης του, φανερώνουν τό ψυχικό και ήθικό του μεγαλείο.

Ήταν σέ μία έκκλησιά τής Κωνσταντινουπόλεως, στον Άϊ-Νικόλα του Γαλατά, πού του πρωτόβαλαν τήν άρχιερατική μίτρα και του ένεχείρισαν τήν ιερή ράβδο του επισκόπου, ενός επισκόπου, ό όποιος έμελλε νά άναδειχθεί συγχρόνως σέ κοινωνικό και έθνικό ταγό. Ήταν ή στιγμή πού πραγματωνόταν τό ιερατικό όνειρο τής ώς τότε ζωής του, τότε πού ώς νεαρός καλόγερος σπούδαζε στην περιώνυμη Σχολή τής Χάλκης, ένώ στό βάθος του όρίζοντα διακρινόταν τό όραμα τής Άγίας Σοφίας. Δυστυχώς, έμελλε νά βιώσει έκτοτε τά πιό μαρτυρικά χρόνια του Έλληνισμού τής Ανατολής.

Ό Μελέτιος υπήρξε άπό εκείνους τούς εκκλησιαστικούς ήγέτες πού άνε-

βαίνουν οί ἴδιοι τόν Γολγοθᾶ τοῦ ποιμνίου. Ἡ πίστι πού στάλαξε ἀπό τά λόγια του θύμιζε τό πικρό ποτήριο ὅσων ἔζησε στό πλευρό τους. Διπλώνει ἐκκλησιαστικό ἄνδρα πού ἀναμετρᾷ μέ θάρρος καί ἐντιμότητα μέ πόσα ἀνεξάντλητα ὄνειρα ξεκίνησε καί πόσα λίγα κατόρθωσε, ἐπειδή δέν τοῦ τό ἐπέτρεψαν οἱ περιστάσεις. Πρόκειται γιά ἀπόρροια πηγαίας ταπεινοφροσύνης, ἀλλά καί βαθιάς πείρας μᾶς ζωῆς πλοῦσιας καί πολυτάραχης, ἑνός ἀνθρώπου βαθιά καλλιεργημένου, μᾶς ψυχῆς πού ἀνυψώθηκε μέ μεγαλοσύνη στό ἱερό βῆμα τῆς ἱστορίας, ὡς σύμβολο καί παράδειγμα γιά ὅλους ἡμᾶς.

Ὅσο ἀμυδρή καί σκιώδης εἶναι ἡ προσωπική μας ἀναφορά σέ αὐτόν τόν μέγα ἱεράρχη, ὁ Μελέτιος Πατάρων εἶναι στύλος ἀκατάλυτος γιά τήν Ἐκκλησία τῆς Νέας Ἰωνίας. Γέννημα καί πνευματικό ἀνάστημα τοῦ ἐξ ἀνατολῶν Ἑλληνισμοῦ, ἄξιος καί ὑπεράξιος ὄλων τῶν τιμῶν, «διότι εἶναι σπανιωτάτη καί ἡ περίπτωσις», ὅπως διαβάζουμε στήν ἐφημερίδα «Προσφυγικός κόσμος» τῆς ἐποχῆς ἐκείνης: «Πολλοί, ἀσφαλῶς, ἐπί πολλά ἔτη καί πιστῶς ἐξεπλήρωσαν τήν ἀποστολήν των, ἐλάχιστοι ὁμως μέ συνέπειαν καί ἀρετήν καί τιμὴν ὅσπν τό φαινόμενον τῆς ἀναλλοιώτου συνεχείας πού λέγεται Ἅγιος Πατάρων καί θά παραμείνῃ διά τοῦτο ὑπόδειγμα, ὡς σέλας, εἰς τούς αἰῶνας».

Ὁ αἰοίδιμος Γέρων ὑπῆρξε καύχημα τῶν συμπατριωτῶν του Σπαραταλίδων, ἀλλά καί πάντων τῶν κατοίκων τῆς Νέας Ἰωνίας, ὅπου ἔζησε τά μισά χρόνια τῆς ζωῆς του, ἀπό τό 1924 ἕως τό 1967, ὡς πρόσφυγας μεταξύ προσφύγων, μέσα σέ ἀπόλυτη ἔνδεια, ταπεινόφρων, ἀσκητικός, προστάτης τοῦ ποιμνίου του καί ἀληθινός ταγός τῆς Ἐκκλησίας – χωρίς τίτλους, ὀφρῖκια καί τά ἐπακολουθήματά τους. Ἔμεινε στή Νέα Ἰωνία χωρίς ἐπισκοπική ἔδρα, ὡς μόνον τιτουλάριος ἐπίσκοπος, κοντά στούς ἐκριζωθέντες ἀπό τήν ἀλησμόνητη γῆ τῆς Ἰωνίας.

Ἦταν συνηθισμένος στίς κακουχίες καί ἄτρομος ὁ Μελέτιος. Εἶχε φέρει σέ πέρας ἐπικίνδυνες ἀποστολές. Εἶχε κυνηγηθεῖ ἀπό τίς τουρκικές, ἰταλικές καί βουλγαρικές Ἀρχές. Εἶχε καταδικασθεῖ σέ θάνατο ἀπό τουρκικό δικαστήριο, εἶχε φυλακισθεῖ καί ἐξορισθεῖ στά βάρη τῆς Ἀνατολίας, βαδίζοντας ρακένδυτος τήν ὁδό τοῦ μαρτυρίου. Ὀνομάστηκε «Ἅγιος τῶν Πισιδῶν», κατά τήν ἔκφραση τοῦ συγγραφέως Ἀντώνη Καζαντζόγλου. Εἶναι αὐτός γιά τόν ὁποῖο, τό 1963, ὁ Ἡλίας Βενέζης εἶχε πεῖ ὅτι «διδάσκει ἡθός» καί ὁ Φώτης Κόντογλου ὅτι εἶναι «ὁ τελευταῖος τῶν βυζαντινῶν ἀσκητικῶν μορφῶν».

Τιμὴ καί εὐγνωμοσύνη ἀποδίδουμε στόν αἰοίδιμο ἱεράρχη. Θά τόν μνημονεύουμε εἰς τούς αἰῶνας. Τόν νιώθουμε πάντοτε κοντά μας, ὡς ζωντανό καί αἰεζωο νοπτό θεμέλιο τῆς Ἱερᾶς μας Μητροπόλεως. Προσκυνοῦμε τόν σεπτό

του τάφο πίσω από τό ιερό βῆμα τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων. Ὅσοι ἔχουμε ὄλοι μας τὴν ἄνωθεν εὐχή καὶ εὐλογία του ἀπὸ τὶς ὑπερουράνιες μονές. Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ὁ Θεὸς τοῦ ἔχει ἀποδώσει, κατὰ τὰ ἀγαθὰ ἔργα του, τὸν ἄρρητο «*στέφανον τῆς ζωῆς*», ὅτι τὸν ἔχει κατατάξει «*ἐν χώρα ζώντων καὶ σκηναῖς δικαίων*» καὶ τὸν ἔχει ἤδη καταστήσει λειτουργὸ στοῦ ἐπουράνιο θυσιαστήριου, μετὰ τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῶν μακαρίων ἱεραρχῶν.